

С. І. Білокінь

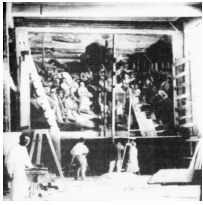
Бойчук Михайло Львович

БОЙЧУК Михайло Львович (30. 10. 1882, с. Романівка, нині Тербовлян. р-ну Терноп. обл. – 13. 07. 1937, Київ) – монументаліст, графік. Брат [Т. Бойчука](#), чоловік [С. Налепинської-Бойчук](#). Фундатор відомої школи в укр. мистецтві 20-х рр. 20 ст. Член НТШ (1912), УНТ (після 1917). Навч. малярства в студії Ю. Панькевича («Товариство для розвою руської штуки») у Львові. Одержавши матеріал. допомогу від НТШ та митрополита Андрея Шептицького, навч. у Віден. (від 1899), Краків. (закін. зі срібною медаллю) та Мюнхен. (1906– 07) АМ. 1908–11 удосконалював майстерність у Парижі (академія Рансона, майстерня П. Серюзьє), де вивчав архайку, давньоукр. та укр. нар. мистецтво; брав участь у виставках «Осіннього салону» (1909), «Салону незалежних» (1910). У 1909 заснував у Парижі майстерню неовізантій. мистецтва, яка стала початком його школи (відвідували [М. Касперович](#), С. Налепинська-Бойчук, С. Сегно, Х. Шрамм, [Я. Леваковська](#)). Відродження укр. мистецтва прагнув здійснити на основі вершин. досягнень Київ. Русі. Настанови Б. знайшли розуміння у франц. мист. критиків, зокрема Г. Аполлінера, А. Сальмона. Учні Б. освоювали техніку настін. розписів «аль фреско» (по мокрому) і «аль секко» (по сухому) барвниками, розведеними воском. З ікон, фотографій, альбомів мистецтва Єгипту, Греції, Японії, Персії, часів проторенесансу вони досліджували пластику ліній, конструкцію люд. тіла та обличчя, зв'язок з орнаментами, строгу ритміку розчленування поверхні. Після подорожі до Італії (Флоренція, Равенна, Венеція) повернувся на батьківщину, працював над монум. розписами у м. Ярослав (нині Польща, 1911– 12), з учнями реставрував ікони в Нац. музеї у Львові (1910– 14), розписав каплицю Дяків. бурси у Львові (1911–13), церкву монастиря отців Василіян (с. Словіта, нині Золочів. р-ну Львів. обл.), написав ікону «Покрова Богородиці» (на ній зобразив митрополита Андрея Шептицького) та автопортрет. На запрошення Рос.

археол. товариства провів реставрац. роботи у маєтку Розумовських (с. Лемеші, нині Козелец. р-ну Черніг. обл., 1912–14). Після повернення із заслання на Урал 1917 оселився в Києві. Один із засн. Укр. держ. АМ (1917, від 1922 – Інститут пластич. мистецтва, від 1924 – Київ. худож. інститут), де працював до 1936. Під час реставрації Софій. собору запропонував метод закріплення фресок. Реставрував Музей Б. та В. Ханенків, черніг. Єлецький монастир. Відіграв значну роль у заснуванні й розбудові вищої мист. освіти в Україні. Фундатор АРМУ (1925). Виступив як художник-новатор у галузі монум. мистецтва, заклав його основи й підготував плеяду учнів ([Т. Бойчук](#), [К. Гвоздик](#), [А. Іванова](#), [С. Колос](#), [І. Липківський](#), [О. Павленко](#), [І. Падалка](#), [В. Седляр](#), [М. Шехтман](#)). Осн. монум. твори бойчукістів – розписи Луцьких казарм у Києві (1919), оздоблення Укр. павільйону на Всесоюз. с.-г. виставці у Москві (1923), санаторію ім. ВУЦВК на Хаджибеїв. лимані в Одесі (1928), Червонозавод. театру в Харкові (1933–35), оформлення Кооп. інституту, агітпоїздів, пароплавів, вулиць і майданів Києва. Б. – автор бл. 20-ти портретів діячів Київ. кооп. інституту (1925), театр. декорацій для постановок Молодого театру в Києві (1918), ескізів багатофігур. gobелена «Обжинки» (1935). Творчі пошуки Б. були близькі до діяльності Д. Рівери, з яким він познайомився 1926. Основа мистецтва Б. – творення нац. стилю, який характеризується композиційною ясністю, високою пластич. культурою й вивершеною майстерністю. Він виробив концепцію монум. стилю, в якому органічно переплетено орнамент. площинність, що властиво фрескам Візантії, зі строгою і врівноваж. ритмічною й колір. гармонією нар. іконопису та укр. нар. картини. Творам Б. властиві простота рисунка, граційна ритмічність композицій, рац. розташування мас і ліній. У його розумінні монументалізм поставав гранич. сконденсованістю худож. засобів, уникненням випадкового. У листопаді 1926 – травні 1927 – творче відрядження до Зх. Європи (Німеччина, Франція, Італія). 1930–32 вів каф. композиції у Ленінгр. АМ. Зазнав переслідувань. 25 листопада 1936 заарешт. і звинувач. в укр. бурж. націоналізмі й кер-ві нац.-фашист. терорист. організації. Б. розстріляли, а більшість творів знищили (зокрема 14 картин із Нац. музею у Львові як «ідейно шкідливі» у 1952). Разом із Б. загинули його послідовники – художники В. Седляр, І. Падалка, його дружина С. Налепинська-Бойчук. 1990 опубліковано листи Б. до Андрея Шептицького («Образотворче мистецтво», № 6). 1991 у Львові, Києві, Тернополі та ін. містах проходила виставка «Бойчук і бойчукісти, бойчукізм». У рідному селі братам Б. 1992 встановлено пам'ятник (скульптор Б. Рудий). Іменем братів Б. названо вулиці у Тернополі й Теребовлі. 2000 ім'я М. Бойчука присвоєно Київ. інституту декор.-приклад. мистецтва і дизайну.

Фотоілюстрації

Основні твори

«Милосердя», «Молитва», «Сон» (усі – 1909–10), «Тайна вечеря» (1911), «Пророк Ілля» (1911–12), «Молочниця», плакат «Шевченкове свято» (обидва – 1920), «Збори жіночого активу» (1929); портрети М. Грушевського (1912–13), Б. Лепкого та С. Жеромського (поч. 20 ст.).

Рекомендована література

1. Білокінь С. Михайло Бойчук: Джерела й література. К., 1986;
2. Його ж. Колективізм – пафос творчості Михайла Бойчука // ОМ. 1988. № 1;
3. Його ж. З-під неправди // Україна. 1988. № 9;
4. Юрчишин О. Життя, віддане мистецтву: Листування М. Бойчука. К., 1990;
5. Ріпко О. Бойчук і бойчукісти, бойчукізм: Каталог виставки. Л., 1991;
6. Білокінь С. Останні тижні М. Бойчука // РД. 1992. Ч. 7;
7. Мушинка М. Нове про художника М. Бойчука // Дзвін. 1992. № 11/12;
8. Юрчишин О. Михайло Бойчук і Михайло Грушевський: Нові відомості про львівський період творчості визначного майстра // Сучасність. 1994. № 7/8;
9. Красильникова О. Михайло Бойчук – театральний художник // ОМ. 1995. № 1;
10. Сорока М. Бойчук М. Л. // КС. 1995. № 3;
11. Горбачов Д. Листи-спогади Ганни Печарковської про Бойчука і бойчукістів // Там само. 1999. № 6;
12. Певний Б. Дійство у п'ятому вимірі // Сучасність. 2000. № 1;
13. Басанець Т. Послідовники М. Бойчука: Одеська майстерня // Мистецтво України. 2001. Вип. 2;
14. Красильникова О. М. Бойчук і театр // Там само;
15. Ковальчук О. Геній українського образотворення: До 120-ліття від дня народж. М. Бойчука // ОМ. 2002. № 4.

Бібліографічний опис:

Бойчук Михайло Львович / С. І. Білокінь// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36196>. – Останнє поновлення : 2024.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).